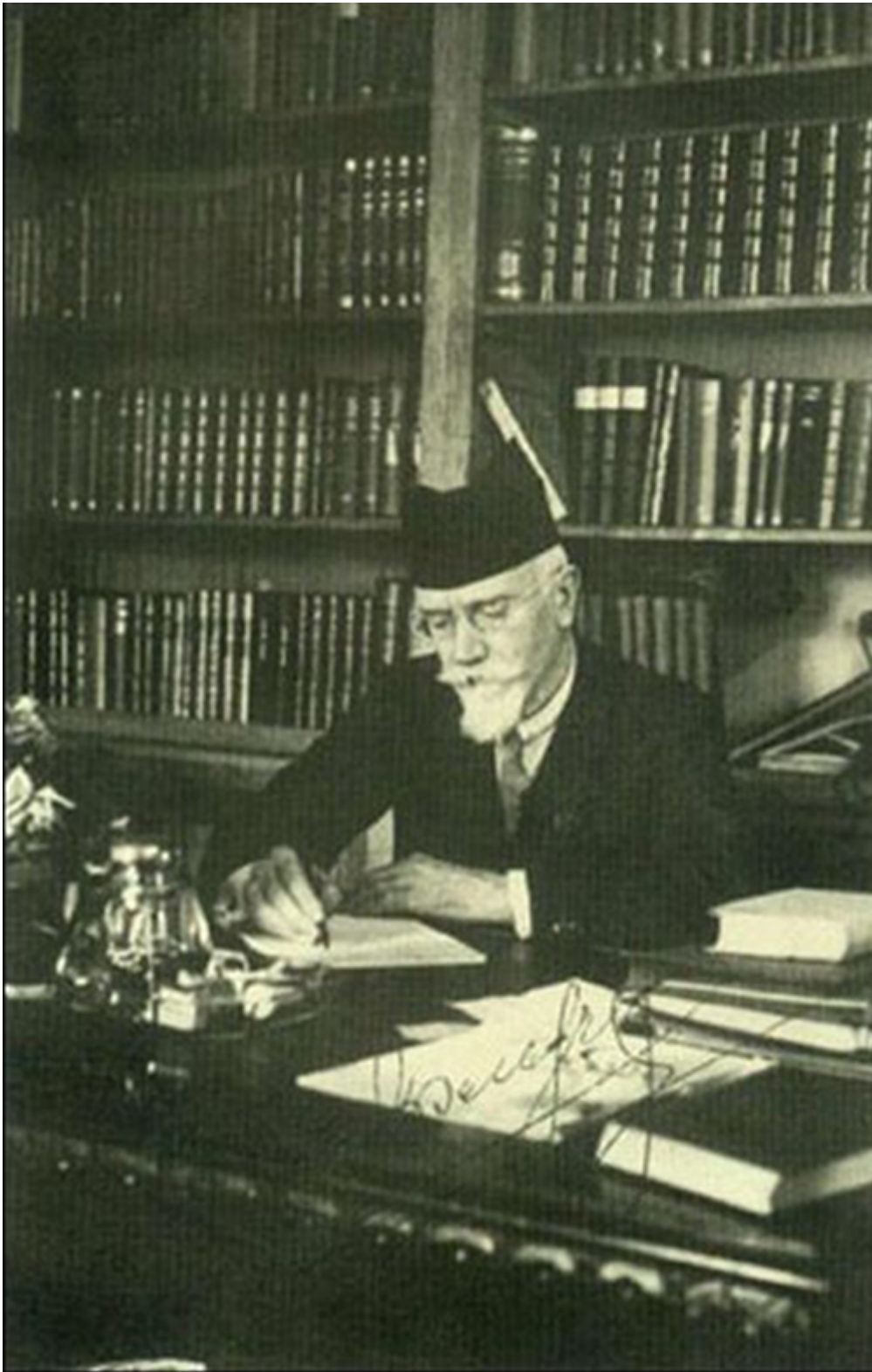

19 Αυγούστου 2011

Δεύτερη επιστολή - αναφορά του Μελετίου Μεταξάκη προς τον Ελευθέριο Βενιζέλο γύρω από το αγιορειτικό ζήτημα

/ [Άγιον Όρος](#)

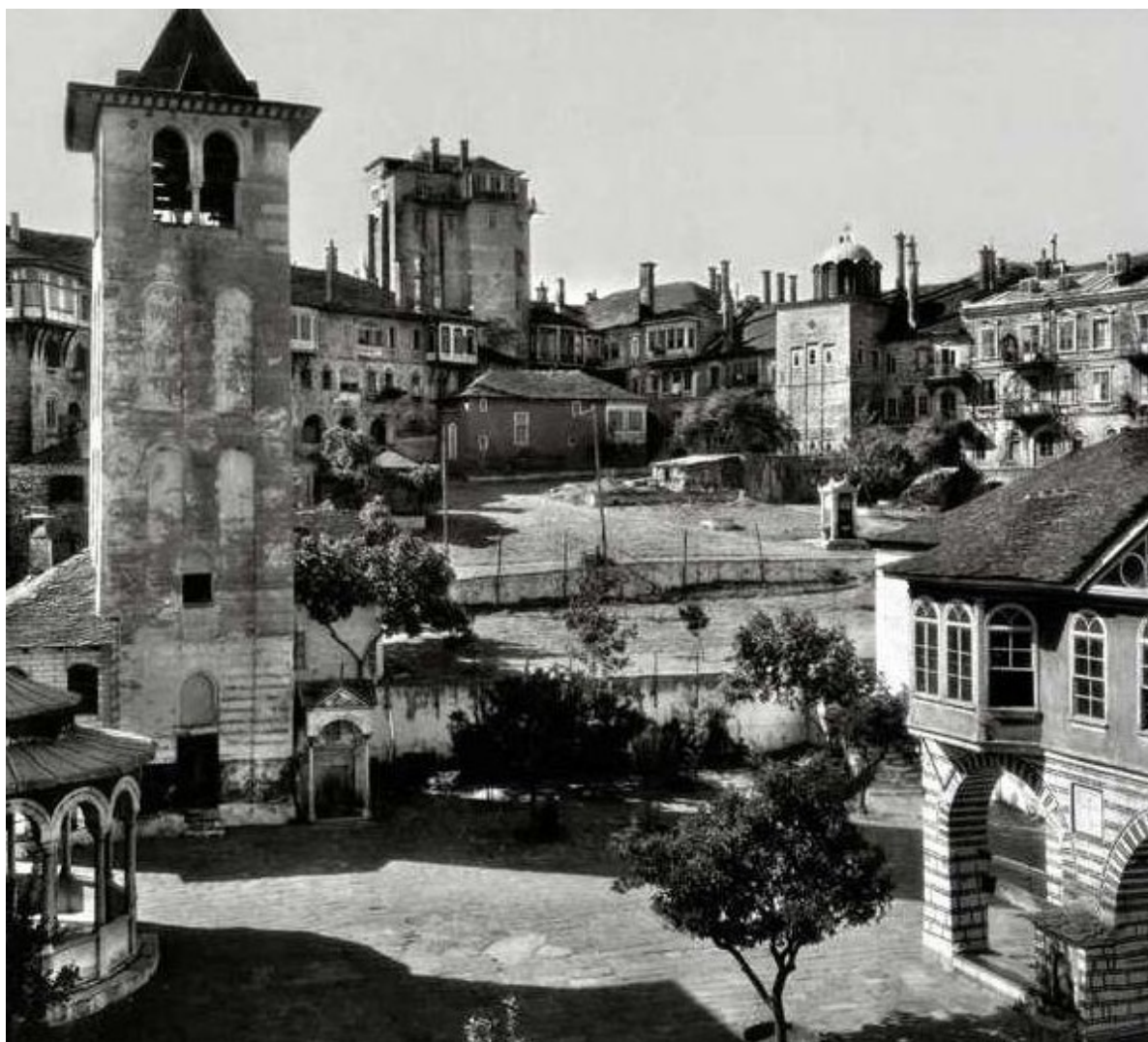

Λουκά Δ. Παπαδάκη

Στον Στέφανο Γρατσέα

Στην εφημερίδα «Διέξοδος» της Ιεράπετρας (1 και 8 Απριλίου 2009) και στο

περιοδικό «Άγκυρα Ελπίδος» της Ιεράς Μητρόπολεως Ιεραπότνης και Σητείας (τ. 51, Ιούλιος-Αύγουστος 2009) είχαμε δημοσιεύσει το κείμενο «Ο Μελέτιος Μεταξάκης στο Άγιον Όρος». Σε αυτό ιστορούνται τα όσα επακολούθησαν της απελευθέρωσης του Αγίου Όρους από τον ελληνικό στρατό και παρακολουθείται η δράση του μητροπολίτη Κιτίου Μελετίου Μεταξάκη το 1913, όταν, διορισμένος από την ελληνική Κυβέρνηση ως μέλος επιτροπής υπό τον Ίωνα Δραγούμη, μετέβη επιτόπου, προκειμένου να αποσοβήσει τη διεθνοποίηση της Αθωνικής Πολιτείας, που απεργάζονταν οι Ρώσοι πανσλαβιστές.

Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου. 14/27 Αυγούστου 1928. Φωτογραφία του Frédéric Boissonas

Ρόλο κεντρικού άξονα στο δημοσίευμα εκείνο έχει μία, αδημοσίευτη ως τότε, επιστολή - αναφορά, την οποία συνέταξε ο Μελέτιος στις Καρυές την 23η Σεπτεμβρίου 1913 με αποδέκτη τον Πρόεδρο της Κυβέρνησης Ελευθέριο Βενιζέλο. Να πούμε, μέσα σε λίγες γραμμές, ότι στην επιστολή αυτή, η οποία φυλάσσεται στο Αρχείο της Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης Ηρακλείου, ο Μελέτιος περιγράφει τη συγκίνηση που προκάλεσε και τις ελπίδες που ενέπνευσε στους μοναχούς η παρουσία στο Περιβόλι της Παναγιάς εκπροσώπου της Κυβέρνησης

των Αθηνών, καταγράφει τις ενέργειες της μοναστηριακής κοινότητας και του ιδίου τους χειρισμούς, δίδει δε πληροφορίες για τις κινήσεις του Ρώσου απεσταλμένου Βόριδα Σεραφείμωφ, τον οποίο δημοσιεύματα της εποχής έφεραν ως Πρόξενο της Ρωσίας στον Άθω.

Από το Αρχείο της Βικελαίας αναδύεται και δεύτερη επιστολή - αναφορά του Μελετίου προς τον Βενιζέλο υπό ημερομηνία 17 Οκτωβρίου 1913, όπου αναπαριστάται εν συντομία, αλλά και με πιστότητα, η συνομιλία που είχε την προηγούμενη ο Μητροπολίτης με τον Σεραφείμωφ, τον τμηματάρχη επί των εκκλησιαστικών της Ρωσικής Πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη. Η αναφορά δεν παρέχει μόνον πληροφορίες για τις εξελίξεις στο αγιορείτικο, αλλά προσφέρει στην ελληνική διπλωματία επιχειρήματα, υποδεικνύει δε εμμέσως και το σχέδιο δράσης για την αίσια έκβαση του ζητήματος.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπήρξε ο πρώτος Έλληνας Πρωθυπουργός που

Στην έπιστολή γίνεται λόγος για τους Ρώσους Μανσούρωφ και Σαζόνωφ. Ο Μανσούρωφ, πρώην Γραμματέας της Ρωσικής Πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη, την έποχή δε αυτή υπάλληλος του Συνοδικού Γραφείου Μόσχας, εξουσιοδοτείται από την Κυβέρνησή του να μεταβεί στο Άγιον Όρος, προκειμένου να μελετήσει όχι μόνο το αγιορειτικό ζήτημα, αλλά και αυτό της αίρεσης των Ονοματολατρών. Ο Ρώσος απεσταλμένος, διερχόμενος από την Αθήνα, έχει συνομιλία με τον Μελέτιο. Διαβάζουμε στον «Εκκλησιαστικό Κήρυκα» (τ. ΜΘ', 15 Μαρτίου 1913): «...Ο κ. Μανσούρωφ, πατρώζων υιός του αιιδίμου Μανσούρωφ, όστις επί έτη μακρά μετά του Τερτίου Φιλίππωφ εκράτει εν Ρωσία ύψηλά την σημαίαν των πατροπαραδότων προς τους Έλληνας ευνοιών, ευηρεστήθη διερχόμενος δι' Αθηνών να επισκεφθή τον εκεί παρεπιδημούντα Π. Μητροπολίτην Κιτίου και επί γνωριμία και επί διαγνώσει των σκέψεων αυτού επί του ζητήματος του Αγίου Όρους...». Οι αντιλήψεις, τις οποίες υποτίθεται ότι είχε ο Μανσούρωφ, καταγράφονται σε δημοσίευμα της εφημερίδας «Μακεδονία» (5.3.1913): «Ο Βιενναίος "Ν.Ελ. Τύπος" πληροφορείται εκ Κωνσταντινουπόλεως ότι ο ειδικός απεσταλμένος της Ρωσικής Κυβερνήσεως Μανσούρωφ επιστρέψας εκεί εκ της ειδικής αποστολής, ήτις τω είχεν ανατεθή, εδήλωσεν εν συνεντεύξει ότι η ίδρυσις δημοκρατίας μοναχών εν Αγίω Όρει είναι αδύνατος και αντιβαίνει εις τας εκκλησιαστικάς διατάξεις. Ο κ. Μανσούρωφ απεφάνθη υπέρ της προσαρτήσεως του Αγίου Όρους εις την Ελλάδα». Αλλά και στο έργο του Μελετίου «Το Άγιον Όρος και η Ρωσική πολιτική εν Ανατολή» σημειώνεται ότι ο Μανσούρωφ, ύστερα από συζητήσεις που είχε στην Κωνσταντινούπολη και στην Αθήνα, πριν ακόμη μεταβεί στον Άθω, «ήτο ήδη πεπεισμένος περί της ανάγκης του να εγκαταλειφθή η πρότασις [περί ουδετεροποιήσεως], αμφέβαλλε δε μόνον αν κατώρθου να πείση και τον κ. Σαζόνωφ». Όμως φαίνεται ότι τελικώς ο Μανσούρωφ είτε παραπλάνησε τους συνομιλητές του είτε μετέβαλε στάση, αφού στον Κήρυκα της 30ής Νοεμβρίου 1913 και σε έπιστολή εκ Μόσχας (Δεκέμβριος 1912) προς «πρόσωπον ενδιαφερόμενον διά το ζήτημα του Αγίου Όρους», βρίσκουμε το εξής απόσπασμα: «...Ο κ. Μανσούρωφ εν ταις συνομιλίας του δεν απέσχεν απερικαλύπτως να χαρακτηρίση ως όλον ασύμφορον και υπό πάσας τας επόψεις βλαβεράν την προσάρτησιν του Άθωνος εις την Ελλάδα, όχι μόνον διά τα συμφέροντα της Ορθοδοξίας (βεβαίως τα Ρωσικά), αλλά και δι' αυτά ταύτα τα συμφέροντα των Μοναχών, και ως εκ τούτου, προσέθηκε, και αυτή η επαναφορά του Άθωνος υπό την κυριαρχίαν της Τουρκίας θα ήτο προτιμοτέρα (!), εάν δεν ήτο δυνατόν να ευρεθή άλλη τις λύσις, ως λ.χ. συλλογική των Ορθοδόξων κρατών διοικήσις η υπαγωγή αυτών υπό τον Οικουμενικόν Πατριάρχη...». Ο εντός παρενθέσεων σχολιασμός ανήκει στον Μελέτιο.

Ο έτερος Ρώσος, ο Σαζόνωφ (1860-1927), είναι ο επί των Εξωτερικών υπουργός της τσαρικής Κυβέρνησης (1910-1916). Σχετικά με την κατεύθυνση της πολιτικής του μας ενημερώνει η έφημερίδα “Εμπρός” (2.4.1913) σε άρθρο της υπό τον τίτλο “Πανσλαυϊσμός και Πανγερμανισμός”: «...Σήμερα εγνώσθη ότι ο κ. Σαζόνωφ παρητήθη, αλλ’ ότι ο Τσάρος δεν εδέχθη την παραίτησίν του. λόγος της υποβληθείσης παραιτήσεως του Ρώσσου υπουργού των Εξωτερικών είνε προφανώς η διαφωνία του προς τους Πανσλαυϊστάς...». Όμως ούτε εδώ μπορούμε να είμαστε βέβαιοι, εφόσον το ζήτημα προέκυψε λόγω της αντίδρασης των Πανσλαβιστών για τις συμφωνίες, στις οποίες προχώρησε ο Σαζόνωφ με τις άλλες Μεγάλες Δυνάμεις, επειδή θεωρήθηκαν ασύμφορες για την υπόθεσή τους.

Την είδηση της συνάντησης Μελετίου-Μανσούρωφ δίδει στην εφημερίδα του ο απεσταλμένος της «Ν. Ημέρας» και την αναδημοσιεύει ο Κήρυκας (τ. ΝΘ’, 31 Οκτωβρίου 1913). Στο επόμενο τεύχος του περιοδικού (τ. Ξ’, 15 Νοεμβρίου) ο Μελέτιος υπό τον τίτλο «Ενδιαφέρουσα συνέντευξις» θα δημοσιεύσει κολοβό το διάλογο της κατ’ ιδίαν συνομιλίας τους στη ρωσική Μονή, αρχίζοντας, υστέρα από σύντομη εισαγωγή, με τα λόγια του Σεραφείμωφ: «Ως σας είπα και προχθές, διεβίβασα...». Θα παραλείψει δηλαδή το πρώτο μέρος, όπου ο Σεραφείμωφ παραπονείται ότι οι Βούλγαροι και οι Ρώσοι Αγιορείτες βρίσκονται υπό καθεστώς φόβου, λόγω της εναντίον τους δράσης ενόπλων Ελλήνων μοναχών, επιπλέον δε ότι και του ιδίου η ζωή απειλείται. Απουσιάζουν επομένως και οι απαντήσεις του Μελετίου στις αιτιάσεις του Ρώσου, όπως επίσης και κάθε ένδειξη ότι το κείμενο αποτελεί απόσπασμα αναφοράς του Μητροπολίτη προς τον Πρόεδρο της ελληνικής Κυβέρνησης. Θα έλεγα ότι από το δεκαοκτασέλιδο χειρόγραφο λείπει κάθε τι που θα μπορούσε να βλάψει τα εθνικά συμφέροντα, οι πρώτες δηλαδή πεντέμισυ σελίδες, αλλά και η τελευταία σελίδα, στην οποία ο Μελέτιος, απευθυνόμενος στον Βενιζέλο, υποβάλλει την εκτίμησή του για την ειλικρίνεια των προθέσεων του συνομιλητή του. Παραδίδομε το πλήρες κείμενο, σημειώνοντας εντός αγκύλης τις σημαντικότερες διαφορές που παρουσιάζει το κείμενο του Κήρυκα:

«Κύριε Πρόεδρε, χθες έσχον την ευκαιρίαν να ομιλήσω επί μακρόν μετά του κ. Β. Σεραφείμωφ υπό τας ακόλουθους περιστάσεις. Εξακολουθών από της Μονής Βατοπαιδίου, οπόθεν είχαν γράψει την τελευταίαν μου [επιστολήν], την πορείαν μου προς επίσκεψιν των προς το βάθος της Χερσονήσου Μονών, κατήντησα διά των Μονών Εσφιγμένου και Χιλανδαρίου (σερβικής) εις την του Ζωγράφου (βουλγαρικήν). Εις την τελευταίαν ταύτην ανέμενέ με ο κ. Σεραφείμωφ, επίτηδες εκ της ρωσικής Μονής δύο ώρας προ εμού αφιχθείς, όστις και εξέφρασε την επιθυμίαν να κατευθυνθώμεν από την του Ζωγράφου εις την ρωσικήν Μονήν, ης ο ηγούμενος είχαν απευθύνει και ιδιαιτέραν πρόσκλησιν περί επισκέψεως της Μονής.

Εἰς τὴν ῥωσικὴν Μονὴν ἡ συνήθης εἰς ὅλας τὰς

Μονὰς υποδοχὴ προσέλαβεν ἐξαιρετικὴν ἐπισημότητα, τεθέντος εἰς παράταξιν ὅλου τοῦ μεγάλου πλήθους τῶν Μοναχῶν αὐτῆς. Κατὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ δοξολογίαν ἐμνημονεύθησαν ὁ Αυτοκράτωρ Νικόλαος καὶ ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ομιλῶν δε πρὸς τὸ πυκνὸν ἐκκλησίασμα, παρόντος καὶ τοῦ κ. Σεραφεῖμωφ, παρέστησα πόσην οφείλουσι πρὸς ἀλλήλους εὐγνωμοσύνην Ῥῶσοι καὶ Ἕλληνες καὶ πόσον εἶνε ἀμφοτέροις ἐπιβεβλημένον νὰ τηρῶσι τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, καὶ ἐξέφρασα τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἐκ τῶν διεξαγομένων ἐνεργειῶν προκύψασα λύσις εἰς τὸ τῆς ἡμέρας ζήτημα θὰ εἶνε τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐνισχυθῆ ἔτι μάλλον ὁ πολῦτιμος τῆς ἀγάπης δεσμός, ὁ συνδέων τοὺς δύο ἀδελφούς ἐν πίστει λαούς.

Μετὰ τὸ δείπνον, μείναντες μόνοι μετὰ τοῦ κ. Σεραφεῖμωφ, συνωμιλήσαμεν ἐπὶ ὥρας δύο καὶ ἡμίσειαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, θὰ προσπαθῆσω δε νὰ ἀναπαραστήσω περιληπτικῶς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν πιστῶς, τὴν συνομιλίαν ταύτην.

- ΣΕΡΑΦΕΙΜΩΦ: Οἱ δυστυχεῖς Ζωγραφεῖται, ἤρχισε λέγων ὁ κ. Σ., εἶνε καταφοβισμένοι. Δὲν ἠμποροῦν ἀκόμη νὰ συνέλθουν ἐκ τοῦ τρόμου τῆς κατὰ τῆς Μονῆς τῶν ἐπιθέσεως.

- ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ: Ἐννοεῖτε πάντως τὴν πολεμικὴν δρασιν κατὰ τῶν ἐν τῇ Μονῇ Βουλγάρων στρατιωτῶν διαρκούντος τοῦ δευτέρου πολέμου. Ἀλλὰ μοι φαίνεται περίεργον πῶς εἶνε δυνατὸν καὶ μετὰ μῆνας τέσσερις νὰ εὐρίσκωνται ἀκόμη ὑπὸ τρόμου, ἀφοῦ ἄλλως τε οὐδὲν συνέβη τραγικόν.

- ΣΕΡ.: Ἐκεῖνο πού τοὺς φοβίζει, λέγει ὁ κ. Σ., εἶνε ἡ ἀνάμνησις τῶν οπλοφόρων Ἑλλήνων Μοναχῶν, οἱ οἱποῖοι τότε περιεκύκλωσαν τὸ Μοναστήριόν τῶν, οὐχὶ δε ὀλιγώτερον ἡ ἐξουσία τῆς Κοινότητος. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ Ῥῶσοι Μοναχοὶ εἶνε κατεπτοημένοι, ἰδίως ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ ψηφίσματος φοβούνται ἐπίθεσιν. Βεβαίως εἶνε εὐκόλον νὰ γονατίζῃ τις ἐνώπιον τῆς εἰκόνας τῆς Θεοτόκου καὶ νὰ ορκίζεται, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ λάβουν ὑπ' ὄψει ποῖαν ἀπήχησιν ἡ πράξις ἀντὶ τῆς ἡδύνατο νὰ ἔχη εἰς τὰς τάξεις τῶν Μοναχῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν ἀνυποτάκτων κελλιωτῶν, τοὺς οἱποῖους ἀπαξ ἐξεγειρομένων, εἶνε δύσκολον πλέον νὰ συγκρατήσῃ ἡ Κοινότης εἰς τὸ καθήκον τῆς τάξεως. Ἦδη, καθὼς με ἐπληροφόρησαν, περιέρχονται τινες αὐτῶν, ἐκβιάζοντες δι' ἀπειλῶν υπογραφὰς κελλιωτῶν καὶ ἤδη καὶ Ῥώσων υπηκόων, ἰδίως Μολδοβάνων, πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ υπομνήματος τῶν Ῥώσων κελλιωτῶν.

- ΜΗΤΡ.: Δὲν γνωρίζω, κ. Σεραφεῖμωφ, κατὰ πόσον εἶνε ἀληθῆς ἡ πληροφορία ὑμῶν περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ζητούντων υπογραφὰς Ἑλλήνων κελλιωτῶν, ἀλλὰ

πιστεύετε υμείς ότι υφίσταται πράγματι βάσις φόβου διά τους Ρώσους ή οιοσδήποτε άλλους κατοίκους του Αγίου Όρους εκ μέρους των Ελλήνων Μοναχών;

- ΣΕΡ.: Αν και γνωρίζω ότι οι Έλληνες Μοναχοί έχουσιν εις χείρας των ικανά όπλα, δεν νομίζω ότι υπάρχει οίος δήποτε κίνδυνος, διά τούτο και προσπαθώ να διασκεδάσω πάντα φόβον από τους ιδικούς μας, και πάλιν όμως ευρίσκω ότι η Κοινότης δεν πολιτεύεται συνετώς, αφού και η προς έμέ διαγωγή της υπήρξε τοιαύτη, ώστε ηναγκάσθην να παραπονεθώ εις την Α.Θ.Παναγιότητα τον Οικουμενικόν Πατριάρχην, δεν έλλειψαν δε και απειλαί ακόμη εναντίον μου. Εννοείτε ότι εγώ δεν είπιστευσα πότε ότι είνε ικανοί να μοι προξενήσουσι βλάβην, αλλά όπως δήποτε δεν μοι ήτο ευχάριστον να πληροφορηθώ ότι είνε ανάγκη να προφυλάττομαι.

- ΜΗΤΡ.: Επιτρέψατέ μου, κ. Σεραφείμωφ, να Σας είπω παρρησία ότι, καθώς αντιλαμβάνομαι, μεταξύ των Ρώσων κελλιωτών υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη δόσις κακοηθείας. Αφού διά των εντέχνων και επιμόνων διαδόσεων των, ότε ήλθατε διά να εγκατασταθήτε εδώ οριστικώς ως αντιπρόσωπος της Ρωσικής Κυβερνήσεως, εξηρέθησαν τα πνεύματα των Ελλήνων συναδέλφων των, έρχονται τώρα να Σας βεβαιώσουν ότι η ζωή Σας διατρέχει κίνδυνον. Διότι γνωρίζω ήδη από τον αστυνομικόν διοικητήν κ. Πριντούχην και από τον Πατέρα Αρκάδιον τον Βατοπαιδινόν, εις ους εξεθέσατε τα κατά την απειλήν, ότι την πληροφορίαν του κινδύνου έχετε εξ επιστολής Ρώσων Μοναχών. Η διαγωγή αύτη των Ρώσων κελλιωτών -διότι οι Μοναστηριακοί και Σκηνιώται υπήρξαν πάντοτε νομιμόφρονες, καθ' όλα σύμφωνοι προς τους χαρακτηρισμούς, τους οποίους αποδίδουν εις αυτούς αι περί αυτών εγκύκλιοι της Αγιωτάτης Διοικούσης Συνόδου της Ρωσίας- παρέχει εις υμάς, κ. Σεραφείμωφ, την αφετηρίαν μελέτης εμβριθούς επί του Αγιορειτικού ζητήματος, δυναμένης να καθοδηγήση τας σκέψεις της Ρωσικής Κυβερνήσεως και τας ενεργείας προς άνεύρεσιν της βάσεως, εφ' ης είνε πρέπον να τεθή το ζήτημα προς λύσιν αισίαν. Ο ερεθισμός των Ελλήνων αγιο-ρειτών αρχίζει κυρίως από της ημέρας καθ' ην εγένετο γνωστόν εις αυτούς το περιεχόμενον του υπομνήματος των Ρώσων κελλιωτών, δι' ου κατά τρόπον εντελώς ωμόν και αναιδή ζητείται η ριζική του καθεστώτος ανατροπή, με πνεύμα αντιστρατευόμενον και προς αυτάς τας θεμελιώδεις κανονικάς βάσεις του μοναστηριακού βίου. Είνε τοιαύτη η εκκεντρικότης του εγγράφου εκείνου, ώστε εις το αναιρετικόν αυτού υπόμνημα της Κοινότητος προθύμως έθηκε την υπογραφήν αυτής και η εν η φιλοξενούμεθα Ρωσική Μονή. Δεν είχε ταχυδρομηθή ακόμη προς την εν Λονδίνω Συνδιάσκεψιν το αναιρετικόν υπόμνημα της Κοινότητος, ότε η ευτυχής έλευσίς Σας λαμβάνεται υπ' αυτών [σ. επιμ.: δηλ. των Ρώσων κελλιωτών] ως μέσον προς νέον εξερεθισμόν των πνευμάτων. Νομίζω ότι δεν έχετε ανάγκην άλλης εξηγήσεως της στάσεως της Κοινότητος, ήτις με την διακρίνουσαν τους Μοναχούς απροσποιητότητα

ενήργησεν εν τω ζητήματι της διαμονής Σας εν τη Σκήτη του Αγ. Ανδρέου κατά τρόπον τοιούτον, ώστε ευθύς εξ αρχής να εννοήσητε ότι κατά της συγκυριαρχίας θα αντιτάξωσιν απεγνωσμένην άμυναν. Αλλά, ανεξαρτήτως της περί ης ομιλούμεν καταστάσεως καθ'όλου ευνοήτου, δεν είναι αρά γε δυνατόν να εξετάσωμεν ομού όλας τας απόψεις, η τουλάχιστον τας κυριωτέρας, του ζητήματος;

- ΣΕΡ.: Τούτο ακριβώς επιθυμώ και εγώ. [Από το σημείο τούτο αρχίζει το κείμενο του Κήρυκα] Ως Σας είπον και προχθές, διεβίβασα ήδη την γνώμην της Υμετέρας Σεβασμιότητος εις την Κυβέρνησίν μου, έχω δε λόγους να νομίζω ότι η ρωσική Κυβέρνησις προτιμά την δι' απ' ευθείας μετά της Ελλάδος συνεννοήσεως λύσιν. Μοι φαίνεται όμως περίεργον το ότι ο κ. Βενιζέλος εμμένει ακόμη και τώρα εις την ιδέαν της διά της Συνδιασκέψεως λύσεως.

- ΜΗΤΡ.: Το γνωρίζετε ή το ύποθέτετε;

- ΣΕΡ.: Το γνωρίζω. Μέχρι προ τριών ήμερων τουλάχιστον ο κ. Βενιζέλος ήτο ακόμη της αρχικής ιδέας, αφού εβεβαίωσε τον κ. Ρούσεφ ότι εις την αγιορειτικήν Επιτροπήν, την κομίζουσαν εις Αθήνας το ψήφισμα, θα επανελάμβανεν ότι το ζήτημα θα λυθή διά αποφάσεως της πρεσβευτικής Συνδιασκέψεως.

- ΜΗΤΡ.: Συνάγετε εκ τούτου ότι ο κ. Βενιζέλος προτιμά την διά της Συνδιασκέψεως λύσιν της διά της απ' ευθείας μεταξύ των δύο Κρατών συνεννοήσεως;

- ΣΕΡ.: Κλίνω να παραδεχθώ τούτο και δή μετά της παρατηρήσεως ότι, ως μοι φαίνεται, πρόκειται περί νέας κατευθύνσεως του ζητήματος εκ μέρους του κ. Βενιζέλου, διότι άρχικώς ο κ. Βενιζέλος έδωκε την συγκατάθεσίν του εις την ουδετεροποίησιν του Αγίου Όρους, ανεξαρτήτως οίας δήτινος αποφάσεως της πρεσβευτικής Συνδιασκέψεως [στον Κήρυκα: «...χωρίς να γίνη λόγος περί Πρεσβευτικής Συνδιασκέψεως»].

- ΜΗΤΡ.: Εν τούτοις, όσον εγώ γνωρίζω, το ζήτημα ετράπη την οδόν της Συνδιασκέψεως, αφ' ης στιγμής υπεγράφετο η Λονδίνειος συνθήκη της ειρήνης, βεβαίως δε η επακολουθήσασα η και προηγηθείσα ίσως εν τη Συνδιασκέψει επ' αυτού συζήτησις ήτο αναγκαία συνέπεια της ρωσικής προτάσεως. Ώστε δύναται να λεχθή ότι το ζήτημα του Αγίου Όρους έφερε προ της Συνδιασκέψεως των Πρεσβευτών μάλλον η Ρωσία ή η Ελλάς και ότι άρα, εάν και σήμερον, κατά τας υμετέρας πληροφορίας, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Κυβερνήσεως ομιλεί περί λύσεως διά της Συνδιασκέψεως, ουδέν άλλο πράττει ή να μένη επί της αρχήθεν υπό της ρωσικής προτάσεως χαραχθείσης οδού. Φρονείτε όμως ότι ο κ. Βενιζέλος θα απέστειργε την αλλην οδόν, εάν η Ρωσική Κυβέρνησις, αποσύρουσα την αρχικήν

αυτής πρότασιν και αναγνωρίζουσα εις την Ελλάδα το δικαίωμα της προσαρτήσεως του Αγίου Όρους, εζήτη απλώς την εξασφάλισιν των κεκτημένων ρωσικών δικαιωμάτων; [στον Κήρυκα: «...Φρονείτε, όμως, ότι ο κ. Βενιζέλος θα απέστεργε την αλλην οδόν περί ης εγώ σας ωμίλησα και την οποίαν υπεδείξατε εις την Κυβέρνησιν σας, εάν ο κ. Σαζόνωφ, αποσύρων την αρχικήν αυτού πρότασιν και αναγνωρίζων εις την Ελλάδα έλευθερίαν προσαρτήσεως του Αγίου Όρους...»].

- ΣΕΡ.: Δεν γνωρίζω, αλλά μοι φαίνεται ότι τοιαύτη πρότασις ήρμοζε να προέλθη μάλλον παρά της ελληνικής Κυβερνήσεως ή της ρωσικής.

- ΜΗΤΡ.: Αν και δεν βλέπω καμμίαν σπουδαιότητα εις το παρά τίνος δέον να προέλθη τοιαύτη πρότασις, νομίζω εν τούτοις, είνε ετελώς ιδική μου η εξήγησις, ότι ο κ. Βενιζέλος είνε εν τάξει προς εαυτόν και προς την υπόθεσιν, αφίνων το ζήτημα να ακολουθήση την οδόν της εξελίξεως της ρωσικής προτάσεως. Εφ' όσον δεν είνε βέβαιος ότι η ρωσική Κυβέρνησις διά των επανειλημμένων αυτής επί τόπου μελετών, αλλά και εκ της επισκοπήσεως της διεθνούς περί του ζητήματος αντιλήψεως, εμόρφωσε πεποίθησιν ότι η περί ουδετεροποιήσεως πρότασις της άγει εις αδιέξοδον, δεν θα έπραττε καλώς διακινδυνεύων την πίστην εις την ειλικρίνειαν της αρχικής του στάσεως απέναντι της αξιώσεως της Ρωσίας. Κατά την κρίσιν μου, εάν ο κ. Βενιζέλος εγνώριζεν εξ άρχής το χάος, εις το οποίον θα ωδήγει η ρωσική πρότασις, θα έσπευδε να υποδείξη τούτο εις τον κ. Σαζόνωφ. Αλλ εις τον κ. Βενιζέλον, μη σχόντα πρότερον την ευκαιρίαν να ενδιατρίψη περί το ζήτημα είτε των σχέσεων Ελλήνων και Ρώσων εν Αγίω Όρει είτε της εσωτερικής του Άθω διοικήσεως, ήτο αδύνατον να προΐδη την εξέλιξιν. Εν τη ρωσική προτάσει ενείδε πάντως μίαν εύχην δικαίαν φίλης και προστάτιδός του ελληνικού έθνους Δυνάμεως, προς την οποίαν προσεχώρησε τόσοσ μάλλον προθύμως, όσον ανταπεκρίνετο πλήρως προς τον διακαή πόθον του να ίδη προαγομένας τας σχέσεις όλων των Βαλκανικών Κρατών εις τέλειον σύνδεσμον ομοσπονδίας, ούτινος φυσικός φίλος και σύμμαχος ενεδείκνυτο η μεγάλη ορθόδοξος Αυτοκρατορία. Αλλ' η προσχώρησις αυτή αναμφιβόλως περιείχεν εν εαυτή και την προϋπόθεσιν ότι η ρωσική ευχή είνε πραγματοποιήσιμος άνευ γενικωτέρων συγκλονισμών και, το σπουδαιότερον, άνευ διαταράξεως των αγαθών μεταξύ των δύο αδελφών εν πίστει λαών σχέσεων, όπως άλλως τε την αυτήν προϋπόθεσιν πρέπει να παραδεχθώμεν και διά την εις πρότασιν διατύπωσιν αυτής εκ μέρους της ρωσικής Κυβερνήσεως. Ήδη ο μεν κ. Βενιζέλος γνωρίζει -είμαι βέβαιος- ότι η πρότασις είνε ανεφάρμοστος, περιμένει δε, ως εικάζω, και παρά του κ. Σαζόνωφ ότι και εκείνου αι ιδιαίτεροι μελέται ήγαγον εις το αυτό συμπέρασμα. Φρονώ λοιπόν ότι φυσική πορεία του ζητήματος θα ήτο, ως αποτέλεσμα της δευτέρας εις Άγιον Όρος Ρωσικής αποστολής, να ανακληθή υπό της Ρωσίας η πρότασις αυτής ως αποδειχθεισα ανεφάρμοστος, να ζητηθή δε η δι' άμέσου συνεννοήσεως

εξασφάλις των κεκτημένων ρωσικών δικαιωμάτων εν τω πνεύματι της διατάξεως της Βερολινείου συνθήκης.

- ΣΕΡ.: Πιστεύω ότι το ζήτημα θα λάβη την κατεύθυνσιν ταύτην, θα διαβιβάσω δε και πάλιν την γνώμην Σας με τας νέας επεξηγήσεις. Άλλως τε εξ αρχής η Ρωσική Κυβέρνησις ουδένα άλλον σκοπόν ειχεν υπ' όψει ει μη την εξασφάλισιν της ησυχίας των Ρώσων Μοναχών εν Αγίω Όρει, εν μέρει δε και την ενίσχυσιν του Οικουμενικού Πατριαρχείου, το οποίον η νέα κατάστασις περιάγει εις παντελή αδυναμίαν έννεκα της αποσπάσεως του μεγαλυτέρου μέρους των επαρχιών αυτού. Θα ομολογήσητε δε ότι δεν ηδύνατο η Ρωσία να δείξη αδιαφορίαν διά το Άγιον Όρος, εις το οποίον ζη τόσον πλήθος Ρώσων Μοναχών, το οποίον χιλιάδες Ρώσων προσκυνητών κατ' έτος επισκέπτονται και επί του οποίου ευρίσκονται κατεσπαρμένα 50.000.000 ρωσικού χρήματος. Μας αποδίδεται η πρόθεσις κατακτητικών σκοπών. Σας βεβαιώ ότι είνε εντελώς εσφαλμένη αντίληψις. Το ημέτερον πολιτικόν ενδιαφέρον εν τη Εγγύς Ανατολή είνε ενδιαφέρον εν σχέσει μεν προς ημάς αυτούς καθαρώς θρησκευτικής ανάγκης του λαού μας, εν σχέσει δε προς άλλους αντιδράσεως κατά των κατακτητικών βλέψεων Δυνάμεων τινών [Η άναφορά για τις βλέψεις άλλων Δυνάμεων απουσιάζει από το δημοσίευμα του Κήρυκα], Μετά της Ελλάδος ειδικώς δεν έχομεν συμφέροντα συγκρουόμενα, τουναντίον αναγνωρίζομεν τα δίκαια αυτής επί των παραλίων της Μικράς Ασίας. [Η πρόταση στον Κήρυκα αρχίζει: Ούδ' έχομεν ανάγκην να κατακτήσωμεν την Ανατολήν και δι' αυτήν...».]. Και δι' αυτήν ακόμη την Κωνσταντινούπολη όλαι αι βλέψεις μας περιορίζονται εις τον ελεύθερον διάπλουν των Στενών χάριν του εμπορίου μας. Διά τούτο και δεν έπρεπεν ο ελληνικός Τύπος να διασπείρη εις τον ελληνικόν λαόν αισθήματα έχθρας εναντίον της Ρωσίας, αφού ιεροί δεσμοί και κοινόν συμφέρον συνδέουσι τα δύο έθνη.

Θα ομολογήσητε ακόμη ότι η θέσις των Ρώσων εν Αγίω Όρει, εννοώ τους των Σκητών και Κελλίων, έχει καταντήσει αφόρητος έννεκα των καταπιέσεων των κυριάρχων Μονών, των οποίων οι προϊστάμενοι και μετ' αυτοίς οι εν τη Κοινότητι αντιπρόσωποι, όχι μόνον τους εκμεταλλεύονται χρηματικώς εις βαθμόν ανυπόφορον, αφού έχει υπολογισθή ότι εκάστης οικοδομικής δαπάνης τα 35/100 απορροφά η δωροδοκία των παρ' ων έξαρτάται η άδεια, αλλά και ουδεμίαν παραλείπουσι δυσκολίαν εκ λόγων εθνικής αντιλήψεως.

- ΜΗΤΡ.: Εκ λόγων αυτοσυντηρήσεως θα έλεγον εγώ. Όσον δε αναγνωρίζω τας στενοχώριας και τας υπερβολικάς θυσίας των Ρώσων κελλιωτών, άλλο τόσον ανομολογώ και αναγνωρίζω ότι το δίκαιον ουσιαστικώς τε και τυπικώς κείται εις το μέρος των κυριάρχων Μονών. Εάν οι Ρώσοι κελλιώται εξοδεύωσι πολλά εις δωροδοκίας, σημαίνει ότι επιδιώκουσι να αποκτήσωσι διά των χρημάτων ό,τι υπό του εν ισχύει δικαίου δεν αναγνωρίζεται δικαίωμα αυτών, ουδείς δε θα πιστεύση

ότι εστερήθησαν τότε νομίμου δικαιώματος προστατευόμενοι της κραταιάς Ρωσίας, εκτός εάν υποτεθή -το οποίον είμαι βέβαιος ότι και υμείς δεν παραδέχεσθε- ότι εις την νομικώς και ηθικώς κατάκριτον σχέσιν της δωροδοκίας δεν επιτρέπεται εις τον δωροδοκηθέντα να απατήση τον δωροδοκήσαντα, εάν δυνηθή. Και ότι μεν δωροδοκούμενος και δωροδοκών ευρίσκονται επί του αυτού ηθικού επιπέδου ούδεις ο αντιλέξων, ολίγοι όμως εκ των αγνοούντων την ψυχολογίαν του Έλληνος γνωρίζουσιν ότι είνε δυνατόν οι μάλλον φιλοδωρηθέντες διά χρήματος ρωσικού Έλληνες Μοναχοί να αποδειχθώσιν απλούστατα εν τη πράξει, δοθείσης ευκαιρίας, οι σφοδρότεροι πολέμιοι των ρωσικών αξιώσεων, και αυτοί ως και οι άλλοι εκ λόγων κινούμενοι πατριωτικών. [Στον Κήρυκα μπαίνει τελεία μετά το «ρωσικών αξιώσεων» και ακολουθεί η φράση: «Το πατριωτικόν αίσθημα, εν δεδομένη στιγμή, θα υπερισχύση της διαφθοράς»]. Επί του αντικειμένου τούτου πολλάκις επέστησα την προσοχήν των Ρώσων πρακτόρων εν Ιεροσολύμοις, συνιστών να παύσωσιν οικοδομούντες συμπαθειών επί παρανόμων ωφελημάτων.

Ως προς τας αλλας στενοχώριας των Ρώσων κελλιωτών, αύται προδήλως δημιουργούνται υπό της παρά τον κείμενον νόμον υπερβολικής αυξήσεως αυτών. Ηκούσατε παράπονα κατά των Ελλήνων εκ μέρους της Μονής Αγ. Παντελεήμονος; Τις τότε παρεπονήθη κατ' αυτής αν αυξάνη τον αριθμόν των Μοναχών της ή αν πληθύνη τα οικοδομήματά της και τον πλούτον της; Εΐνε δικαίωμά της απεριόριστον, του οποίου ποιείται χρήσιν εν τελεία ελευθερία. Πώς όμως θέλετε να συμβαίνη το αυτό και διά τους Μοναχούς εκείνους, οίτινες πληρώσαντες ποσότητα τινά χρημάτων εις μίαν Κυρίαρχον Μονήν έλαβον παρ' αυτής προς κατοικίαν ωρισμένον οίκημα της Μονής με ωρισμένην περιφέρειαν γης [προστίθεται στον Κήρυκα: «με προΐκα εξ επίπλων και ιερών αντικειμένων, οίον εικόνων, λειτουργικών σκηνών και λοιπά»] υπό όρους ρητούς και γραπτούς εν συμβολαίω; Εδώ τα πράγματα κανονίζονται υπό γραπτού συμβολαίου. Παρέβη τινά των όρων η Κυρίαρχος Μονή; Απλούστατα να υποχρεωθή [προστίθεται στον Κήρυκα: «διά της Κοινότητος, κατ' έφεσιν, διά του Πατριαρχείου»] εις σεβασμόν της υποχρεώσεώς της. Όταν όμως αποδεικνύεται ότι η μεν Μονή ευρίσκεται εν τάξει προς το συμβόλαιον, ο δε επικαρπωτής του Κελλίου, αντί να ζη εν συνοδεία 3-6 προσώπων κατά τον κελλιωτικόν τύπον του μοναχικού βίου, καταρτίζει Αδελφότητα πολυαριθμοτέραν της Μονής εξ 80 και 100 πολλάκις προσώπων, μεταβάλλει το τυπικόν κελλίον εις πολυδαίδαλον και υπερύψηλον μέγαρον άξιον της οδού Νιέβσκι Προσπέκτ της Πετροπόλεως, αξιοί διεύρυνσιν των ορίων του εδάφους του Κελλίου, προμήθειαν ύδατος και καυσίμου ύλης ανάλογον εκ της περιοχής της Μονής, επί πλέον δε και τίτλους τελείας επί του Κελλίου κυριότητος, έπειτα δε και τελείαν ανεξαρτησίαν, δηλαδή προβιβασμόν εις Μονήν, νομίζει η Υμετέρα Ευγένεια ότι το δίκαιον ημπορεί να ευρίσκηται εις το μέρος των

κελλιωτών;

- ΣΕΡ: Και εν τούτοις άλλοτε το επικρατούν εν Αγίω Όρει σύστημα ήτο το κελλιωτικόν υπό την εξουσίαν του Πρώτου.

- ΜΗΤΡ.: Άλλοτε, δηλαδή προ πολλών αιώνων, ότε δεν υπήρχον ακόμη αι Μοναί η όταν δεν είχον επικρατήσσει αι Μοναί διά μακράς εξελίξεως και δεν είχαν ακόμη δεσπόσει του όλου εδάφους ως εν σύνολον ομοσπόνδου Συμπολιτείας.

- ΣΕΡ.: Αφού τότε εγένετο εκείνο, δύναται ωσαύτως και σήμερα να γείνη το αντίθετον ή το ανάλογον, χωρίς να προβάλλεται ως κώλυμα το καθεστώς [στον Κήρυκα η φράση ολοκληρώνεται: «...το καθεστώς, το οποίον ποτέ δεν υπήρξε μόνιμον και σταθερόν»].

- ΜΗΤΡ.: Εάν συμβή ως βαθμιαία εξέλιξις του εσωτερικού οργανισμού άνευ εξωτερικών επεμβάσεων, ουδείς δύναται να αντείπη, επί του παρόντος όμως υπάρχει εν νόμιμον καθεστώς διατηρούν όλα τα γνωρίσματα ζώντος οργανισμού, όστις δεν δύναται να υποστή αλλοιώσεις διά χειρουργικής έξωθεν επεμβάσεως χωρίς να ακουσθώσι κραυγαί οδύνης, μέλλουσαι να απηχήσωσιν εις πολύ μεγάλην περί τον Άθω ακτίνα [στον Κήρυκα:«... υπάρχει εν νόμιμον καθεστώς από διακοσίων πενήκοντα και πλέον ετών εν τη ενεστώση αυτού μορφή, πλην της εθνολογικής αυτού συστάσεως, εντελώς νεωτέρας, διατηρούμενον...»].

Ακριβώς δε αυτός είνε ο λόγος, όστις μοι ενέπνευσεν εξ αρχής την πεποίθησιν ότι η ρωσική πρότασις είνε καταδεδικασμένη εις αποτυχίαν, πεποίθησιν την οποίαν δεν είπον μόνον εις τον κ. Μανσούρωφ εν Αθήναις, αλλά και έγγραφα εις δημοσίευμα. Ενόησα δηλαδή ότι η πρότασις δεν σκοπεί απλώς την ουδετεροποίησιν του εδάφους του Άθω, αλλά και την εξασφάλισιν των όρων της τροποποιήσεως του νυν ισχύοντος εσωτερικώς νομίμου καθεστώτος. Το πρώτον άνευ του δευτέρου θα ηδύνατο να αποβή προς βλάβην μάλλον ή προς όφελος των ρωσικών δικαιωμάτων. Επειδή δε αποδέχομαι και νυν έτι ως άδύνατον την εσωτερικήν μεταβολήν άνευ αναστατώσεως των συνειδήσεων εν Ανατολή και εν Ρωσία, είπον και επαναλέγω: Αφήσατε την προς το χάος άγουσαν οδόν και ακολουθήσατε την μόνην ασφαλή και προς λύσιν αισίαν άγουσαν, την διά συνθήκης προς την ανακτήσασαν Ελλάδα εξασφάλισιν των κεκτημένων.

Το ενδιαφέρον της Ρωσίας διά το Άγιον Όρος εθεώρησα και εξακολουθώ να θεωρώ πλήρως δεδικοιολογημένον, αλλά το ενδιαφέρον αυτό δεν έπρεπε να υπερβή τα όρια της ασφαλείας των κεκτημένων δικαιωμάτων, προς τούτο δε δεν υπήρχεν ουδεμία ανάγκη να τεθή ως βάση ότι το Άγιον Όρος θα μείνη έξω της κυριότητος του Ελληνικού Κράτους. Όπως διετυπώθη η πρότασις και όπως εξηλίχθη ήτο

αδύνατον να μη σχηματισθή η ιδέα ότι η πρότασις περιέχει και πολιτικόν σκοπόν. Χωρίς το παράπαν να θελήσω να αντείπω εις την διαβεβαίωσιν υμών ότι η αντίληψις αύτη είνε εντελώς εσφαλμένη, οφείλω να μη παρασιωπήσω ότι πολλά σημεία της κατά την τελευταίαν πεντηκονταετίαν πολιτικής της Ρωσίας προς την Εγγύς Ανατολών την φυσικήν αυτών έρμηνείαν ευρίσκουσιν μόνον εν τη προϋποθέσει εφαρμογής πολιτικού προγράμματος.

Εγώ όμως πείθω εμαυτόν ότι αι διακυμάνσεις αύται της ρωσικής πολιτικής εις το παρελθόν οφείλονται εις την έλλειψιν πεποιθήσεως περί του ότι το έλληνικόν έθνος ζή εν τη πραγματικότητι με αξιώσεις προόδου, κατ' ούδέν ολιγώτερον βασίμοις οιουδήτινος άλλου συγχρόνου έθνους. Τώρα ότε εκ των πραγμάτων η Ρωσία έχει τας αποδείξεις περί της ζωτικότητος της ελληνικής φυλής, φρονώ ότι θα διέπραττε μέγιστον πολιτικόν σφάλμα να αφήση την Ελλάδα να έλκηται εκούσα ή άκουσα προς τας δυτικάς Δυνάμεις, αντί να ελκύη αυτήν προς εαυτήν, οίκοθεν προς τούτο παρεσκευασμένην, αφού ο ελληνικός λαός ακατασχέτως έλκεται υπό εσωτερικής δυνάμεως προς την ορθόδοξον Μεγάλην Δύναμιν. Μόνον εχθροί των δύο λαών δύνανται να επιθυμώσι την γένεσιν και την παράτασιν ζητημάτων οίον το αγιορειτικόν, το οποίον θίγει τα ιερώτερα αισθήματα του ελληνικού λαού, κατ' ανάγκην θα προκαλέση εν περιπτώσει δυσμενούς δι' αυτούς τροπής θύελλαν οργής και αγανακτήσεως εις τα στήθη όλων των Ελλήνων κατά της Ρωσίας, βεβαίως δε δεν θα αφήσωσιν την οργήν ταύτην ανεκμετάλλευτον ως εν τω παρόντι και εν τω μέλλοντι οι έχοντες συμφέρον να υπάρχη χάσμα μεταξύ των δύο αδελφών λαών. [Στο σημείο αυτό τελειώνει το κείμενο του Κήρυκα].

Ταύτα περίπου, Κύριε Πρόεδρε, σνηλλάγησαν μεταξύ εμού και του κ. Σερεφείμωφ, όστις ως κατακλείδα, με ύφος αποκλίνον προς το αστείον, προσέθηκε ότι πολύ συντόμως το ζήτημα θα έφθανεν εις αίσιον πέρας, εάν αι δύο Κυβερνήσεις ανέθετον εις ημάς, εκείνον δηλαδή και εμέ, την διαπραγμάτευση της συμφωνίας, Η συζήτησις δεν εθεωρήθη λήξασα υπό του κ. Σεραφείμωφ, εδήλωσε δε ότι θα έλθη εις συνάντησίν μου εις Καρυάς προς εξακολούθησιν της συζητήσεως μετά την προσεχή Τρίτην, ημέραν διελεύσεως του ρωσικού ατμοπλοίου. Ο όλος του τρόπος εμπνέει πολλήν την ειλικρίνειαν.

Επί τούτοις απεκδεχόμενος τας οδηγίας της υμετέρας λίαν έριτίμου μοι Εξοχότητος διατελώ

Διάπυρος προς Θεόν εύχέτης

Κ. Μ.»

Ο Πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης

Αντί άλλου σχολίου, θα κλείσω την παρουσίαση της επιστολής με μία άλλη επιστολή μέσα από τις σελίδες του «Εκκλησιαστικού Κήρυκα» (31.12.1913), την οποία συνέταξε τη 17η Νοεμβρίου 1913 η Ιερά Κοινότητα του Αγίου Όρους και απέστειλε «Τω Σεβασμιωτάτω Μητροπολίτη Αγίω Κιτίου Κυρίω Μελετίω τω τρισεβάστω ημίν Πατρί και Δεσπότη»: «Πανιερώτατε Δέσποτα, Φόρος αϊδίου ευγνωμοσύνης οφείλεται τη υμετέρα πεπνυμένη Πανιερότητι υφ' ολοκλήρου του Ιερού ημών τόπου επί ταις μεγάλαις υπηρεσίαις, ας λίαν προφρόνως και όλως αφιλοκερδώς αυτή Αύτη κατά το δίμηνον σχεδόν διάστημα της ενταύθα παρεπιδημίας Αυτής παρέσχε διά των φώτων, των υποθηκών και παραινέσεων Αυτής, δι' ων τα μέγιστα συνετέλεσε παρά πάση τη γνήσια Αγιορείτικη αδελφότητι ου μόνον εις την σύσφιγξιν και συσσωμάτωσιν αυτής εν τω υπέρ των βωμών και των εστιών ημών Ιερώ αγώνι, αλλά και εις την εύστοχον διεξαγωγήν του Ιερού αγώνος ημών. Η εντεύθεν αναχώρησις της υμετέρας Σεβασμιότητος εν στιγμαίς κρισίμοις ενέβαλεν ημάς εις σκέψεις περί αναζητήσεως του στρατηγού ημών, ου άνευ ο αγών κριθήσεται ίσως, ο μη γένοιτο, υπέρ των εχθρών ημών, και δεν αμφιβάλλομεν, ότι η παράκλησις ημών αύτη εισακουσθήσεται και ο έξοχος

στρατηγός επανακάμψει εις το στρατόπεδον αυτού εγκαίρως. Η Αγιορειτική Ιστορία χρυσοίς γράμμασι θέλει αναγράψει το όνομα της υμετέρας Σεβασμιότητος εν ταις σελίσιν αυτής, καθόσον ουδέποτε ειδεν' Ιεράρχην κατορθώσαντα, ίνα συγκινήση τας καρδίας πάντων των γνησίων Αγιορειτών πατέρων τοσούτον, όσον η ύμετέρα περιουστάτη Πανιερότης και να εργάσθη τοσούτον εκθύμως και δραστηρίως και μετ' αυταπαρνησίας και πειστικότητος υπέρ των συμφερόντων αυτού, υπέρ της απαλλαγής αυτού από άλλου βαρυτέρου ζυγού, εν ημέραις, καθ' ας διά του ιερού και πολυτίμου αίματος των τέκνων του Ελληνισμού απετίναξε της Τουρκικής δουλείας τον ειδεχθέστατον ζυγόν. Το Άγιον Όρος, Σεβασμιώτατε, απ' άκρου εις άκρον εκφράζον την αίδιον αυτού ευγνωμοσύνην τη υμετέρα τρισσεβάστω υμίν Πανιερότητι επί ταις υπηρεσίαις, ας Αύτη παρέσχεν αυτώ κατά τας κρίσιμους ταύτας στιγμάς, ας διέρχεται, απεκδέχεται τας θεοπειθεις Αυτής ευχάς και ευλογίας. Ημείς δε οι αντιπρόσωποι των είκοσι Ιερών ημών Μονών νοερόν ασπασμόν επί της χαριτοβρύτου υμών δεξιάς επιτιθέμενοι διατελούμεν μετ' απείρου σεβασμού και αϊδίου ευγνωμοσύνης. Της υμετέρας Σεβασμιότητος ταπεινοί θεράποντες, Άπαντες οι εν τη κοινή Συνάξει αντιπρόσωποι και προϊστάμενοι των είκοσι Ιερών και ευαγών Μονών του Αγίου Όρους Άθω».

Σημείωση:

Όπως πάντοτε εκφράζω τις ευχαριστίες μου στον Σεβ. Αρχιεπίσκοπο Κένυας κ. κ. Μακάριο Τηλλυρίδη. Στον γέροντα Νικόδημο, στον πατέρα Θεοδόσιο και τους αδελφούς της Ι.Μ. Μακαριωτίσσης στη Δομβραίνα Βοιωτίας. Στον Ανδρέα Σαββάκη, τον Στέφανο Γρατσέα και την Στεφανία Τερζάκη του Αρχείου της Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

πηγή: Περιοδικό «Άγκυρα Ελπίδος» της Ιεράς Μητρόπολεως Ιεραπύτνης και Σητείας, § Δεύτερη επιστολή - αναφορά του Μελετίου Μεταξάκη προς τον Ελευθέριο Βενιζέλο γύρω από το αγιορειτικό ζήτημα.

<http://bit.ly/1aHxcl4>